

tem se vino odlije, spet v sodec kalnega vina vlije, in močno v njem premeša. Čez 3 mesce je vse vino spet čisto in dobro bilo, kakor popred, in tudi prelito v drug sodec je ostalo čisto.

Miši pregnati.

Nekoliko miš naj se vjame živih, in vtakne v redko kolomazilo (Wagenschmier), kteremu se je primešalo nekoliko ribje masti; potem naj se tako namazane miši spet spusté. Ta smerad jim je tako zopern, da kakor nôre okoli letajo, dokler ne poginejo, in preženejo vse druge miši, kjer koli so ta smerad zapustile. Kmalo pridejo potem vse miši na dan in letajo vse zbegane okoli, da se lahko s kako dilo vse pobijejo. — Enako moč imajo lučnek (Himmelbrand) in pa rêsje. V pekarijah in mlinih, v žitnicah in na podih se miši preženó s temi zeliši, če se položé semtertje.

O zadevah deržavnega zajéma.

V zadnjem listu je bila dokazana potreba, da vlada mora še čez navadne dohodke dnarja dobiti, da po poplačanem svojem dolgu pri dunajski banki pridejo bankovci spet v veljavšino srebra in zlata, in da bo nehal nadavek (ažio) pri njih. Da se bo to resnično zgodilo, so cesar sami zastavili svojo veličastno besedo v patentu 26. junia, in djansk dokaz, da je vlade resna volja berž ko bo moč to veljavšino vpeljati, se vidi že v novem ukazu ministerskem, da od prihodnjega mesca naprej se morajo vse plačila za cole odrajtovati v srebru ali zlatu; vsi ti dohodki bojo šli v dnarnico banke za poplačanje deržavnega dolga.

Danes pa se bojo razjasnili dobički, ki so sklenjeni z ravno izpisanim zajemom.

Pervič: je posojilo to na dobre obresti ali činže naloženo. Na dobre činže, pravimo, ker za 95 v papirju posojenih goldinarjev se bo dobilo dolžno pismo (obligacija) za 100 gold., od kterih se bo vsako leto 5 gold. činža v srebru potegovalo. Ako se vse to skupaj zrajta zdaj, ko je 100 fl. banknotov zavolj nadavka komaj 70 fl. vredno, je očitno, da deležniki tega zajema svoj kapital naložé skor po 7 gold. letnega činža. Al ni to za vsakega, ki more kaj dnarja naložiti, očiten dobiček? Činži po 7 od 100 so redki. Tukaj pa so. Hranilnice (šparkase) plačujejo le po 4 od 100. — Če je že po tem takem očiten dobiček, na to vižo svoj dnar naložiti, obstoji še druga korist tega zajema v tem, da ž njim ubranimo povikšanje davkov ali pa prisiljeni zajem, zakaj to je za gotovo izrečeno, da deržava potrebuje naj manj 350 milionov za dosego omenjenih namenov in da ta znesek mora na kakoršno kolj vižo dobiti. Vsak bo pa vendar raji posodil in od posojila činž potegoval, kakor da bi večji davek plačeval.

Če se tedaj vsak, kdor le more, z večjim ali manjšim posojilom vdeleži tega zajema, bo naklonil sebi dobiček in svojim sosedom, da ne bo treba večjega davka plačati. On bo tudi pripomogel k uterjenju celega cesarstva, ktero želí iz že predolge zadrege papirnatega dnarja spet k nekdanji moči priti, ktero imeti mora v svojo čast in veljavo pred svetom.

Marsikdo bo morebiti rekel: „saj bi rad kaj posodil, pa ne vém koliko, da ne bo preveč ne premalo“, in bo gledal na druge, kaj bojo ti storili, ti pa tudi ne bojo vedili kaj. Tem se pové, da preveč ne bo nikoli; premalo pa zna biti zavolj tega, ker bi se potrebni znesek potem vkup ne spravil, če bi vsak premalo dal. Po vladnih naznanilih ima sledeče veljati za merilo vdeležbe: naj manj štirkokrat toliko, kolikor kdo davka plačuje ali od grunta, ali od hiš, ali od svojega obertnijstva, kupčijstva ali rokodelstva, ali od svo-

jih dohodkov, naj merilo za posojilo, kterega pa ne bo na enkrat odrajtati imel, ampak v 3, 4 ali 5 letih kakor je v 55. listu razloženo bilo) in tudi to, kar na eno leto odrajtati pride, se ne bo odštelo na enkrat, ampak v 10 obrokih ali brištih.

Ker je naj manjši znesek, s kterim se kdo tega zajema vdeležiti zamore, na 20 goldinarjev postavljen, se tudi malo premožen zamore pridružiti temu posojilu, ker po 30 ali 40 krajcarjev v brištih plačevati, tudi manj premožnemu ne bo nemogoče.

Vendar se ne manjka tudi taci revnih kmetov in rokodelcov, ki svoje davke le s silnimi težavami odrajtujejo, ali jih celó odrajtati ne morejo, — od taci previdna vlada ne pričakuje, da bi se vdeležili zajema z čvaternim davkovskim zneskom in da bi kaj posodili, česami nič nimajo; zato pa je treba, da namest teh tisti, ki so s premoženjem obilo obdarovani, dostojno spolnujejo svojo dolžnost in se obilniši vdeležijo zajema, med ktere pred vsimi šteje vladni časnik „Oest. Corr.“ premožno žlahno gospôdo, kapitaliste in bankirje, premožne vikše duhovne, visoke premožne vradnike, premožne samostane in cerkve, velike tergovce in fabrikante, posestnike velicij zemljiš ali hiš, premožne soseske. Tu veljá djansko pokazati patriotizem, od kterega so usta nekterih tako goreče, da se človek bojí jim blizo priti, — pa le tako dolgo, dokler ni treba ali dela ali dnarja darovati domovini; kadar pa domovina od njih terja truda, ali da bi v mošnjo segli, se kerči njih domoljubje, kakor nova flanela v perilu. Nadjati se je, da v vesoljnem djanstvu tudi taki ne bojo zamudili pošteno storiti, kar deržava od njih terja.

Dostavimo tem pomenkom še poziv, ki ga je ravno gospod deželni poglavar krajske kronovine razglasil in se takole glasí:

Prebivavcom krajske dežele!

Njegovo c. k. veličanstvo, naš premilostivi cesar in gospod, so z najvišjim patentom 26. junija t. l. ukazati blagovolili, da naj se po celem cesarstvu sposojilo 350 do 500 milionov po podpisu napravi.

Namen te velike in obširne naprave, ktero občni blagor tirja, je po besedah Njegovega veličanstva, dvojen: namreč na eni strani da se vrednost papirnatega dnarja uravná in s srebrom enako veljavnost dobí, na drugi strani pa, da se nenavadni stroški pokrijejo, kterih je bilo deržavi za velike armade in ji jih je še treba, da cesarstvo svojo čast in mogočnost med europejskimi deželami ohrani.

Zavoljo neredovne veljavnosti dnarjev terpé vsi stanovi brez razločka. Vse reči, kterih je v velikem gospodarstvu ljudstev treba, so dobile nestanovitno ceno in vse premoženje, vse posestvo deržavljanov je podverženo nji.

Če bo spet sreberni dnar med ljudstvo prišel, bo negotova vrednost posestva nehala, in kupčija in obertnost boste šle bolj tečno spod rok. Kadar bo srebro med ljudi prišlo, bo vse, kar dá zemlja, kupčija, kapital ali délo, zopet toliko veljalo, kolikor srebro, in njegova vrednost bo toliko večja, za kolikor menj so zdaj bankovci memo srebra vredni.

Kar tedaj kdo v dosego tega namena pridá, ni nikakoršen dar občinstvu darovan, temuč strošek je, ki ga v svoj dobro prevdarjeni prid storí in s kterim svoje, bodi si od kodar koli izvirajoče dohodke od papirja na srebro pomnoži. Strošek je tedaj, ki se v tem dobičku obilno poverne, in verh tega veljá še deržavi tudi kot posojilo, pri kterem plača od vsacih 95 gold. 5 gold. srebra obresti.

Da ima deržava toliko več stroškov kakor dohodkov, pride od tod, ker je prisiljena v varovanje občnega blagra cesarstva in svoje časti med europejskimi derža-

vami toliko nenavadnih stroškov imeti, katerih se ne more ubraniti.

Kakor se mora človek za ohranjenje življenja, samostojnosti na vsako vižo z močjo in premoženjem prizadevati, tako se mora tudi država.

Nenavadne stroške, ktere ima država za take namene, morajo obdačeni državljani po nenavadni poti zravovati, in če bi vsi državljani si prostovoljno ne prizadjali, potrebnih pomočkov preskerbeti, bi nič drugega ne ostalo, kakor nenavadne davke naložiti ali pa posilno sposojilo razpisati.

Če bi država eno ali drugo storila, bi jo stan njenega dnarstva opravičil. Njegovo veličanstvo pa v svoji očetovski skerbniosti za blagor svojih državljanov niso nič tacega zaukazali, temuč obernili so se z zaupanjem na mnogokrat skušeno zvestost in radodarnost svojih podložnih, na domoljubnost svojih narodov in so jim na voljo dali, se na s prav hasnovitimi pogoji razpisani zajem podpisati in tako državi v imenovanih namenih pomagati.

Podpis na posojilo je tedaj tudi z ozerom na ta drugi namen, ki se ima doseči, državljanska dolžnost, ki leži v lastnem neposrednem dobičku podpisavca in s katero spolnjenjem se potrebnost, nenavadne davke ali posilni zajem naložiti, odverne in ob enem vsakemu Avstrijanu priložnost dá, svojo djavno nadušenost za popolno uravnanje državnega gospodarstva in s tim pogojem učverstenje države na vse strani pred celo Evropo tako pokazati, kakor zaupanje njegovega cesarskega gospoda zasluži.

Imenovani imenitni naméni in veliki dobički se dajo pa samo po tem doseči, če se, kakor poziv Njegovega veličanstva našega premilostivega cesarja in gospoda pričakuje, vsi, kateri v varstvu države kakoršne koli dohodke uživajo, po mogočosti obširno te naprave vdeležijo.

Del zajéma, kateri po skerbnem prevdarjenju velikosti mnogoterega posestva, ki se razvidi iz naravnih davkov in družih razmér, ktere vdeleženje posestnikov v vsaki kronovini olajšujejo ali otežujejo, na krajnsko deželo pride, znese štiri milione in se ima po podpisu ugotoviti.

Ta znesek je blizo $4\frac{1}{4}$ terni vesoljne šume vsih naravnih davkov dežele. Po tej razmeri prevdari lahko slednji, kako mu je z ozerom na svoje posestvo, na svoje dohodke in na svoje okoljnosti sploh mogoče, se vdeležiti, in ob enem se lahko prepriča, da znese to, kar ima država po tej razmeri od njega tirjati pravico, toliko, da mu je pri tri- do petletnih obrokih za plačevanje storiti lahko mogoče.

Ker naj zaupanje, ktero Nj. c. k. apost. veličanstvo v svoje podložne stavi, vsacega močno spadbada, in ker se bo po tem, za kar se bo podpisal, njegova djavna domoljubnost merila, je častna reč za prebivavce krajnske dežele, v djanju pokazati priča cele Europe, da so vredni zauoanja svojega cesarja, in da so vsaki čas pripravljeni, življenje in blago za domovino darovati, kadar njih gospod in cesar to terja, in tako svoje staro znano ime, da so zvesti podložni in najvišji cesarski rodovini vdani, znovega poterditi.

Zedinjenje cesarstva in enakost zadév, ki imajo v tej veliki napravi svoje varstvo, naloži vsim deželam cesarstva edino dolžnost se z vso močjo prizadjati, da bo dél narodnega zajéma, ki na vsako deželo pride, po podpisu ugotovljen.

Za to je pa treba, da se, ako ravno je posojilo prostovoljno, slednji svoje državljanske dolžnosti zavé, se tistega vdeleži in vestno po moči k njemu pripomore, in da zlasti umni, premožni in omikani ljudje z lastnim spodbadajočim izgledom ter s podukom in razjasnovanjem

tudi svoje bližnje unemajo in tako javne organe v njih prizadevanju podperajo.

Svesto sem prepričan, da bodo to napravo tudi vsi prebivavci krajnske dežele prav umeli in da bo ta dežela s svojimi prebivavci se z vsemi drugimi deželami velicega cesarstva skušala, se tega narodnega sposojila v svoj blagor in v blagor celega cesarstva po vsi mogočosti vdeležiti, in da se ne bo v svoji prirojeni in s tim v novič v djanju pokazani domoljubnosti od nobene druge dežele prekositi dala.

Od 20. julija t. l. notri do vštevno 19. augusta t. l. bodo c. k. deželna glavna dnarnica v Ljubljani kakor tudi naberavne dnarnici v Novem mestu in Postojni in vse c. k. davkni uredi izreke za vdeleženje tega sposojila jemale in verh tega se bode v olajšanje prebivavcov na deželi skerbelo, da bodo svoje izrečenja urednikom oddajali, ki se bodo tje razposlali.

V Ljubljani 11. julija 1854.

Gustav grof Chorinsky s. r.,
c. k. poglavar.

Kratkočasnice.

Dobri stari časi.

Sin: Kaj ne, oče, ko ste vi še majhni bili, so bili dobri stari časi, od katerih nam večkrat pripovedujete?

Oče: Ne, Maticék, ne; moj oče so imeli dobre čase, pa ne jez.

Ded: Nikar ne verjemi tega: Jez sem se mogel vse svoje dni dostojno truditi. Al mojega očeta časi: to so bili dobri časi.

Preded (za pečjó): Kaj le kvantate! Jez sem terpel kot živina, da sem si krajcar zaslužil.

Sin: Kdaj tedaj so bili tisti dobri časi? Po tem takem takrat, kadar še nič ljudi ni bilo na svetu!

Zakaj terpi turško-rusovska vojska tako dolgo?

Marka: To je vendar čudno, da turško-rusovske vojske še ni konec? In Turkom pomagajo še Francozi in Englendarji, pa vendar ne gré ta reč nič naprej.

Boštè: Da se pač čudiš o tem, kar je jasno kot beli dan! Glej! ta reč je takole: Rusi si ne upajo vùn, — Turki s Francozi in Englendarji pa si ne upajo noter. Toliko politike bi se bil že lahko naučil: saj pridno „novičarja“ bereš.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Maribora 13. julia. Š. Danes so se na tukajšni gimnazii dokončale skušnje zrelosti. Dijakov, kateri so te skušnje delali, je bilo 18. Nobeden ni padel, temoč vsi so se dobro držali. Vsih skup je letos bilo v osmi soli 26; iz tega je viditi, da le malo število se je te preskušnje ognilo. Tudi iz slovenskega jezika so jo vsi dobro rezali, posebno pa je bilo veselo poslušati, kako urno jim je staroslovenščina od ust šla. Gosp. profesor slovenskega jezika so jim dali v roke staroslovenski „Codex Supraliensis“ in dijaki so točno in lepo brez vsake pomote predstavljali v novoslovenski jezik in vse slovniške oblike lepo razlagati. Slava jim in pridnemu učitelju slovenskega jezika!

Iz Bleda 15. julia. J. P. Znamenita prikazen je bila pri nas 10. dan t. m. O pol desetih zvečer zatemnijo črni oblaki celo našo okolico, samo silna skala z veličanskim našim gradom, farna cerkev in pa nova hiša gosp. Prešerna je bila od lune lepo razsvitljena. V tem se pokaže lepo bela mavrica lune, ktera s svojim kolobarjem imenovane dele oklene. Enoglasno so tukaj bivajoči ptuji gospodje to prikazen občudevali, ker nobeden popred lunine mavrice ni vidil, kakor ta ve-